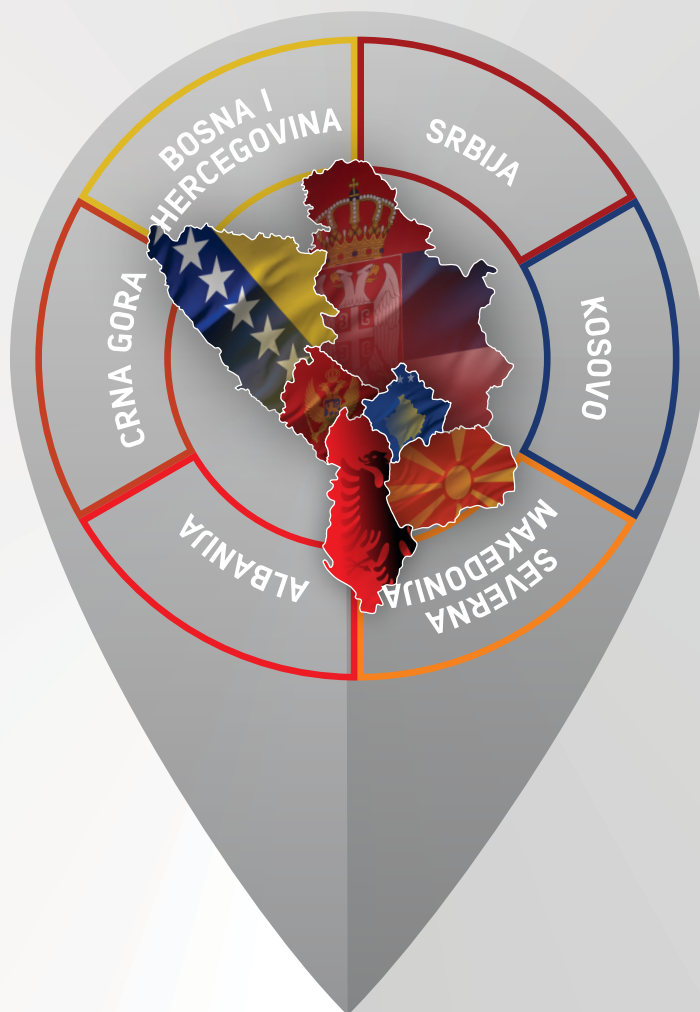

Mini-Šengen i Regionalna Saradnja: Šest zemlje su potrebne za saradnju na Zapadnom Balkanu

Maj 2021

www.d4d-ks.com
Democracy for Development
Demokraci për zhvillim
Demokratija za razvoj

Kosovo Foundation
for Open Society

**Mini-Šengen i
Regionalna Saradnja:
Šest zemlje su potrebne
za saradnju na Zapadnom
Balkanu**

Copyright © 2021. Demokratija za razvoj (D4D).

Sva prava su rezervisana. Osim citata kratkih odlomaka u svrhu kritike i pregleda, nijedan deo ove publikacije ne može se reprodukovati, čuvati u povratnom sistemu, ili preneti u bilo kojem obliku ili sa bilo kojim sredstvima, elektronski, mehanički, fotokopiranjem, snimanjem ili na bilo koji drugi način, bez prethodne dozvole D4D.

Pripremio: Visar Džambazi

*Ovaj dokument je početno napisan na engleskom jeziku

Priština, Kosovo
Maj 2021

Stavovi izraženi u ovoj publikaciji su stavovi Instituta Demokratije za razvoj i ni na koji način se ne mogu smatrati stavom Kosovske fondacije za otvoreno društvo.

Tabela Sadržaja

Uvod	7
Mini-Šengeni je rođen kao ideja	8
Kosovo čini 180 stepeni skretanje u Vašingtonu	10
Paralelne ideje: Mini-Šengen i Zajedničko Regionalno Tržište (CRM)	14
Put ka budućnosti: Pet osnovnih pitanja	16
Završetak	17

Uvod

Inicijativa "mini-Šengen" je pokrenuta na premisi dobro-susjedskih odnosa i ekonomske saradnje na Zapadnom Balkanu. Do sada, samo četiri zemlje su se pridružile: Srbija, Severna Makedonija, Albanija (tri početna potpisnika) i Kosovo. Dve preostale zemlje, Bosna i Hercegovina i Crna Gora, su izjavile da će ostati vani, prema pretpostavci da se mini-Šengen i integracija u EU međusobno isključuju. Ovo je stvorilo prepreke u pravcu sprovođenja inicijative. Do sada, mini-Schengen je dospao na mnoge naslove, ali nije uspeo postići opipljive rezultate zbog političkih nesuglasica, zbnunjenosti i nedostatka mehanizama za koordinaciju i sprovođenje.

Ovaj politički pregled ispituje pokretanje mini-Šengena i analizira njegovu budućnost kao regionalnu inicijativu uzimajući u obzir razne resurse. Metodologija istraživanja uključuje analizu sadržaja podataka dobijenih kombinacijom desk istraživanje, ankete javnog mnjenja, službeni dokumenati, i intervjui sprovedeni u skladu sa Pravilom Chatham House, sa stručnjacima, istraživačima, predstavnicima civilnog društva, zvaničnicima privrednih komora, bivšim ambasadorima i političarima iz Albanije, Severne Makedonije i Srbije, od januara 2021 do marta 2021. godine.

Ovaj pregled počinje sa historijskom pozadinom koja objašnjava poreklo mini-Šengenske ideje i reakciju od šest zemalja zapadnog Balkana. Daje posebnu pažnju na prvobitno odbijanje Kosova da se pridruži inicijativi i pruža informacije iz javnih anketa sprovedenih u decembru 2020 na Kosovu. Nadalje, analizira inicijativu u celini i objašnjava ključne razlike između mini-Šengena i Zajedničkog Regionalnog Tržišta (CRM). Pruža potencijalni scenarijo kako će izgledati budućnost mini-Šengena, uzimajući u obzir trenutno sadašnje stanje. Ova analiza politike se završava sa sažetkom ključnih preuzimanja.

Mini-Šengeni je rođen kao ideja

Mini-Šengenska inicijativa je ekonomska zona između Srbije, Severne Makedonije, Albanije i Kosova. Naziv "mini-Šengen" simbolično se odnosi na Šengensko Područje, koje je zajedničko putničko područje 26 Evropskih zemalja. Početna ideja je bila da se stvori manja verzija Šengenskog Područja na Balkanu kako bi se promovisala regionalna i ekonomska saradnja među zemljama Zapadnog Balkana dok čekaju napredak na proširenju EU.

Ideja se najavila od lidera Srbije, Severne Makedonije i Albanije – Aleksandar Vučić, Zoran Zaev i Edi Rama, odnosno oni koji su potpisali mini-Šengensku deklaraciju 10. oktobra 2019. u Novom Sadu, u Srbiji.¹ Mini-Schengen je zasnovan na četiri osnovne slobode: slobodnom kretanju robe, kapitala, usluga i ljudi. To znači da građani mogu prelaziti granice zemalja učesnica koristeći svoje lične karte (ID), smanjiti i eliminisati uska grla na graničnim prelazima, smanjiti ekonomske barijere, povećati intra-regionalni turizam, privući direktna strana ulaganja i poboljšati veze visokog obrazovanja razmenom studenata i prepoznavanjem međusobne Stručne kvalifikacije.²

Ideja o mini-Šengenu je došla u život tokom teškog vremena u regionu. Albanija i Severna Makedonija godinama su čekale da započnu proces pregovora pristupanja sa EU, ali su ostavljene da čekaju uprkos njihovim snažnim naporima. Obe zemlje su preduzele velike reforme, a posebno, Severna Makedonija je pokazala svoju predanost potpisivanjem historijskog kompromisnog sporazuma sa svojim južnim susedom, Grčkom, preko 27-godišnjeg spora oko imena. Uprkos napredka u obe zemlje, EU je odlučila da odgodi otvaranje pregovora o pristupanju EU.

Štaviše, dijalog između Kosova i Srbije koji je omogućila EU dostigao je najniži nivo: Srbija je pokrenula kampanju uklanjanja-priznanja sa ciljem da utiče na zemlje da povuku svoje priznanje Kosova, a Kosovo je uvelo carinu od 100% na srpsku robu kao protiv-odgovor. Kao rezultat, dijalog je stigao najdužu pauzu od 2011. Uprkos brojnih pokušaja od EU, skoro dve godine nijedan sastanak nije održan.³

¹Julija Simić, "[Tri zemlje se dogovorile o mini-Šengenu na Balkanu.](#)" Euractiv, 11. oktobar 2019.

²Predsednik Republike Srbije, "[Predsednik Vučić se sastao sa Premijerom Republike Severne Makedonije i Premijerom Republike Albanije.](#)" 10. oktobra 2019

³Visar Džambazi, "[Inicijative EU nagoveštavaju nema proboj u dijalogu Kosovo i Srbija.](#)" Institut Demokratija za Razvoj, decembar 2019.

Ideja o mini-Šengenu se pripremala za neko vreme i o tome se raspravljalo među odabranom grupom Američkih i Evropskih stvaraoca politika i analitičara. Originalni doprinos, međutim, je stigao iz regiona.⁴ Raspravljivo, jedan od razloga zašto je bio predložen jeste da bi pružio, usred teških vremena, liderima Zapadnog Balkana prostora za proaktivnu izradu šeme uzajamne podrške i saradnje. Inicijativa nije službeno podržana od EU; međutim, SAD-ve su objavile izjavu u kojoj su rekli da su je pozdravile.⁵

Nakon samita u Novom Sadu, još dva sastanka su usledila u kraju 2019. Drugi sastanak održan je u novembru u Ohridu, u Severnoj Makedoniji, a treći u decembru u Tirani, u Albaniji. Uprkos kontinuiranim naporima Srbije, Severne Makedonije i Albanije, preostale zemlje zapadnog Balkana, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Kosovo, su pokazale skepticizam i nesklonost (protiv volju) da se pridruže inicijativi pod pretpostavkom da se čini kao zamena za proces integracije u EU.⁶

Sledeći mini-Šengenski sastanak je trebalo da bude održan početkom 2020. godine u Beogradu, Srbiji. Zbog pandemije COVID-19, sastanak je odgođen za leto 2020, ali se nikada nije održao.

---

⁴Informacije iz intervjua.

⁵Američka Ambasada & Konzulati u Nemačkoj, "Izjava o Mini Šengenu Zapadnog Balkana," 14. novembar 2019.

⁶Akri Cipa, "Mini Šengen: Proboj na Balkanu ili Politički Štos?," Balkan Insight (Reporting Democracy), 3. decembar 2019.

Kosovo ćini 180 stepeni skretanje u Vašingtonu

Kada je ideja o mini-Šengenu predstavljena 2019. godine, učinilo je da Kosovski porez na Srbiju izgleda konfrontacijski. EU je ųestoko kritikovala odluku o nametanju povećanje poreza za smanjivanje ekonomske saradnje i dijaloga između Kosova i Srbije.⁷ Dalje, Amerićki Specijalni Izaslanik za mirovne pregovore između Kosova i Srbije, Richard Grenell, počeo je vršiti pritisak na vladu Kurti da ukine povećani porez na srpske proizvode. Grenell je snaųno podrųavao ekonomsku saradnju i izjavio je da će ostaviti politiku sa strane.⁸

Javni diskurs o mini-Šengenu je bio neizmerno negativan. Ideja je izazvala osetljiva sećanja na Jugoslaviju, sa mnogo kritike na Kosovu tvrdeći da će inicijativa stvoriti priliku za Srpsku dominaciju na Zapadnom Balkanu.⁹ Kosovo je zaokružila inicijativu sa negativnom konotacijom i odbila da prisustvuje sastancima na kojima se razgovaralo o toj ideji. Sa druge strane, predstavnici Bosne i Hercegovine i Crne Gore su prisustvovali na sastanku u Ohridu (drugi mini-Šengenski sastanak) i nakon toga otkrili svoje rezerve prema novoj inicijativi.¹⁰ Princip međunarodnih odnosa je da se zemlje sastaju i razgovaraju o pitanjima pre nego ųto donesu odluku.

Neke od najoųtrijih izjave koje su se protivile mini-Šengenu su stigle od glavnih politićkih lidera na Kosovu. Bivši Predsednik Kosova, Haųim Taći je odbio poziv Albanskog Premijera, Edi Rama, da ućestvuje na trećem mini-Šengenskom sastanku u Albaniji. Taći je izjavio da Srbija ne priznaje Kosovsku drųavnost i da je inicijativa samo joų jedan eksperiment koji bi zamenio proces integracije u EU.¹¹ Bivši Premijer Kosova, Isa Mustafa, je izjavio da mini-Šengen vodi ka novoj Jugoslaviji.¹² Novo imenovani Premijer, Albin Kurti, je definisao inicijativu kao suviųnu, nepotrebnu i potencijalno opasnu.¹³

⁷Radio Slobodna Evropa, "[Evropski Parlament Poziva Kosovo da Skine Porez od 100 Posto na Srpsku Robu](#)," 3. mart 2019.

⁸Radio Slobodna Evropa, "[Amerićki Izaslanik Poziva Kosovo, i Srbiju da se Usredsrede na Radna Mesta i Ekonomski Razvoj](#)," 23. januar 2020.

⁹Agon Maljić, "[Balkanski Šengen, prsluk spaųavanja?](#)," Sbunker, 25. januar 2020.

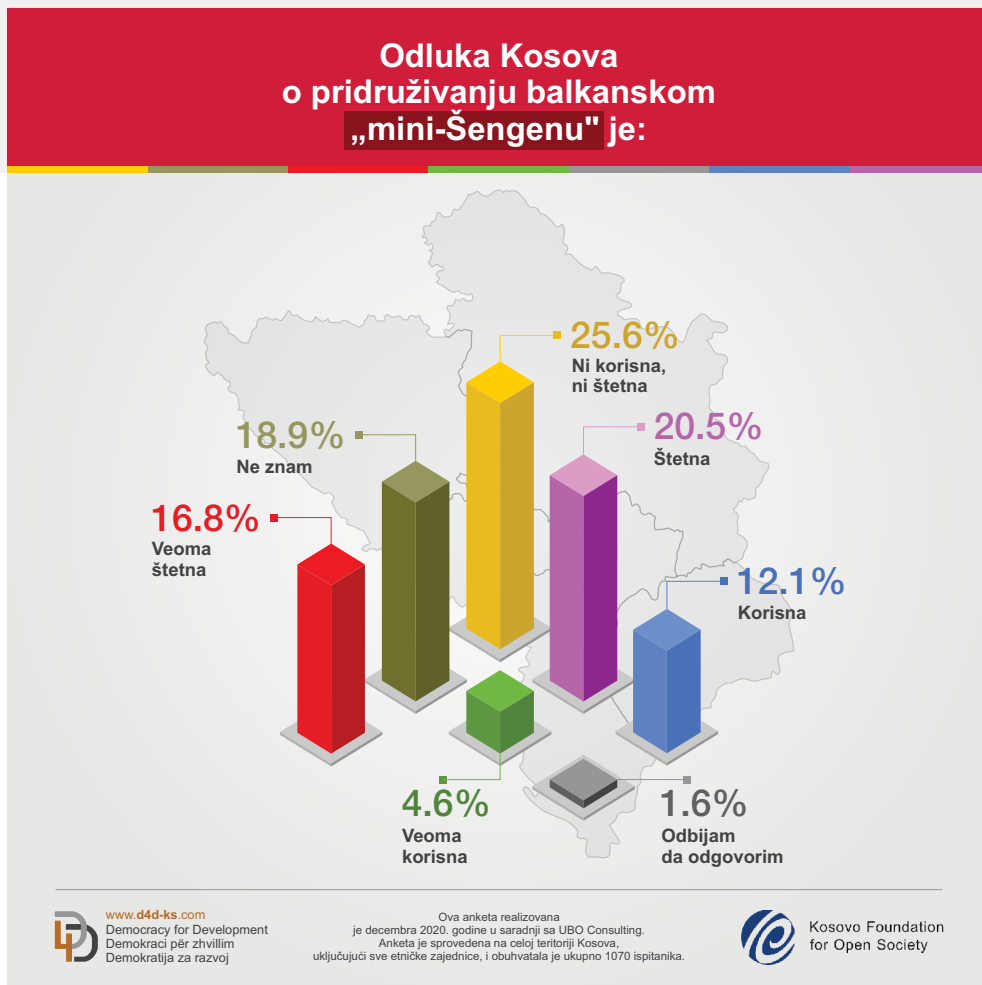
¹⁰Visar Dųambazi, "[Kosovo Nedostaje Odbijanjem Balkanskog mini-Šengena](#)," Balkan Insight, 24. decembar 2019.

¹¹Evropski Zapadni Balkan, "[Taći odbija da prisustvuje Samitu Zapadnog Balkana u Tirani](#)," 19. decembar 2019.

¹²Muhamer Pajaziti, "[Kosovo odbija pojam mini-Šengena](#)," Independent Balkan News Agency, 11. novembar 2019.

¹³Exit News, "[Albin Kurti: Balkanski mini-Šengen bi mogao biti Vizija Srbije za novu Jugoslaviju](#)," 13. februar 2020.

Ovaj skepticizam u vezi inicijative među Kosovskom političkom klasom je oblikovao percepciju građana Kosova. Prema anketi koju je sproveo Institut za Demokratiju za razvoj (D4D) 2020. godine, samo oko 17% građana na Kosovu je smatralo mini-Šengen korisnim ili vrlo korisnim, dok je 36% odgovorilo da bi inicijativa naštetila Kosovu. Dalje, oko 26% ispitanika su imali neutralan stav, smatrajući da inicijativa nije korisna, a niti štetna.

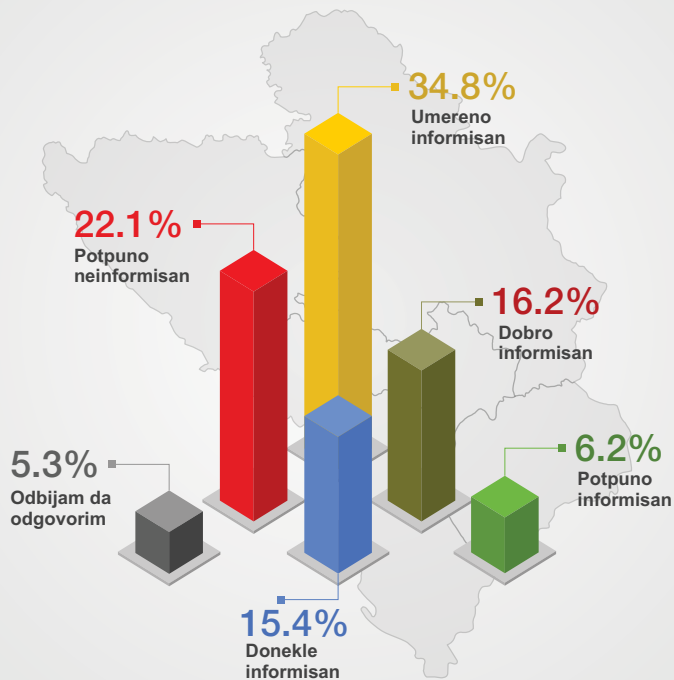

Slika 1. Odluka Kosova o pridruživanju balkanskom "mini-Šengenu" je: ¹⁴

¹⁴Institut za Demokratiju za razvoj (D4D). "Odluka Kosova o pridruživanju balkanskom "mini-Šengenu" je." 1. februar 2021.

Na pitanje o tome koliko su ispitanici informisani o mini-Šengenu, odgovori su se razlikovali. Oko 18% ispitanika su rekli da su bili dobro informisani ili u potpuno informisani. Suprotno tome, približno 38% ispitanika su izjavili da su bili donekle informisani ili potpuno neinformisani. Štaviše, 35% ispitanika su bili negde u sredini i izavili su da su bili umereno informisani o mini-Šengenu.

Koliko ste informisani o balkanskom "mini-Šengenu"?

www.d4d-ks.com
Democracy for Development
Demokraci për zhvillim
Demokratija za razvoj

Ova anketa realizovana je decembra 2020. godine u saradnji sa UBO Consulting. Anketa je sprovedena na celoj teritoriji Kosova, uključujući sve etničke zajednice, i obuhvatala je ukupno 1070 ispitanika.

Kosovo Foundation
for Open Society

Slika 2. Koliko ste informisani o balkanskom "mini-Šengenu?".¹⁵

¹⁵Institut za Demokratiju za razvoj (D4D), "Koliko ste informisani o balkanskom "mini-Šengenu?," 29. januar 2021.

Uprkos skepticizmu i negativnom javnom diskursu, vlada Kosova predvođena od Premijera Avdulah Hoti-ja je odustala od obećanja da se neće pridružiti mini-Šengenu. 4. septembra 2020, Premijer Hoti se složio da se pridruži inicijativi u okviru "Sporazuma o Ekonomskoj Normalizaciji Kosova i Srbije" (takode poznat i kao "Vašingtonski Sporazum"). Kosovo i Srbija svaka od njih su potpisali nekoliko dokumenata u kojima su se složili da preuzmu obaveze koje bi dovele do normalizacije njihovih ekonomskih odnosa. Ovi dokumenti su potpisani u Beloj Kući u prisustvu bivšeg Američkog Predsednika Donald Trump-a.¹⁶

Hoti-jeva vlada namerno se protivila ideji mini-Šengena; međutim, on je prihvatio da se pridruži inicijativi usred pritiska SAD-a. Tokom konferencije za štampu nakon samita u Vašingtonu, Hoti je rekao sledeće: "Bio sam protiv [mini-Šengena], ali Bela Kuća je zatražila da se pridružim ovoj regionalnoj inicijativi. Dakle, naš stav je bio protiv toga, ali Bela Kuća je zatražila i složili smo se."¹⁷ Ovo je Kosovsku vladu oslikalo kao lako uticanu, koja je verovatno neodlučiva kada se trebaju doneti važne odluke. Čak i sa prisustvom Kosova, još uvek nije bilo mogućnosti da se uključi u odgovarajuću javnu raspravu o prednostima i nedostacima mini-Šengena.¹⁸ Inicijativa je ostala u zaboravu.

¹⁶Vincent Wood, "Srbija i Kosovo se slažu da će normalizirati ekonomske veze uz posredovanje sporazuma SAD-a," The Independent, 4. septembar 2020.

¹⁷Exit News, "Američka Administracija pogurala je Premijera Kosova da Prihvati Mini-Šengen," 9. septembar 2020.

¹⁸Informacije iz intervjua.

Paralelne ideje: Mini-Šengen i Zajedničko Regionalno Tržište (CRM)

Sa članstvom Hrvatske u 2013. godini (poslednje zemlje koja se pridružila EU), postalo je očigledno da će se proširenje EU zaustaviti. Zemlje Zapadnog Balkana nisu bile spremne za pridruživanje EU, i njene države članice su počele pokazivati skepticizam prema daljem proširenju. Međutim, kako bi održala dinamika integracije u EU u regionu i pojačala regionalnu saradnju, Nemačka je 2014. pokrenula vodeću diplomatsku inicijativu pod nazivom Berlinski Proces. Od tada, EU vrši promovisanje više povezanosti i saradnje između zemalja Zapadnog Balkana preko Berlinskog Procesu.

Temelji za formiranje regionalnog ekonomskog regiona (područja) su postavljeni u julu 2017. godine, na samitu Berlinskog Procesu u Trstu, Italiji. Lideri šest zemalja Zapadnog Balkana su usvojili Više-godišnji Akcioni Plan za Regionalno Ekonomsko Područje (MAP REA) na Zapadnom Balkanu. Zemlje Zapadnog Balkana rade zajedno u okviru Centralnog Evropskog Sporazuma o Slobodnoj Trgovini (CEFTA) od 2006. godine. Sporazum je povećao trgovinu sa EU, ali bilo je izazovno sprovesti zbog porezkih i neporezkih prepreka. Kao rezultat toga, svrha Više-godišnjeg Akcionog Plana (MAP) je bila izneti strukturisani dnevni red za regionalnu ekonomsku integraciju koja proizlazi iz preuzetih predanosti u okviru CEFTA.¹⁹

Kada je ideja o mini-Šengenu počela kružiti u 2019. godini, stvorila je zabunu i nedostatak razumevanja među građanima i političarima u regionu i takođe u EU. Postalo je teško razlikovati mini-Šengen i Regionalni Ekonomski Prostor (REA). Mini-Šengen i REA su imali slične ciljeve, posebno slobodu kretanja, ljudi, robe i usluga ("četiri osnovne slobode"). Međutim, za razliku od mini-Šengena, REA je obuhvaćala sve zemlje Zapadnog Balkana.²⁰

U cilju daljeg unapređenja regionalne saradnje i jačanja socio-ekonomskog oporavka i konvergencije (sastajanje) sa EU, lideri Zapadnog Balkana su podržali uspostavljanje Zajedničkog Regionalnog Tržišta (CRM), izgrađenog na dostignućima REA, zajedno sa pokretanjem Zeleni Dnevni Red i dodatna podrška za integraciju Roma na Samitu u Sofiji u novembru 2020.²¹ "Akcioni plan CRM je rezultat savetovanja (konsultacija) na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou, uključujući putem već uspostavljenih

¹⁹Berlinski Proces, Informativni i Resursni Centar, "Konsolidovani Više-godišnji Akcioni Plan za Regionalno Ekonomsko Područje na Šestici Zapadnog Balkana," 28. novembar 2017.

²⁰Emina Muminović, "Mini-Šengen, Regionalno Ekonomsko Područje i Zajedničko Regionalno Tržište: Šta je šta?," European Western Balkans, 12. decembar 2020.

²¹Evropska Komisija, "Samit Zapadnog Balkana u Sofiji: Važni preduzeti koraci za unapređenje regionalne saradnje za jačanje socio-ekonomskog oporavka i EU konvergencije," Objava za Štampu, 10. novembar 2020.

struktura REA, Komponentnih Kontaktiranih Tačkama za REA (CCPs) i Koordinatora REA, i Premijera Šerpa kao najviši nivo upravljanja za pružanje strateških smernica za proces.²² Drugim rečima, REA je evoluirala (razvila) u CRM.

To je dokazalo da su zemlje Zapadnog Balkana posvećene za jačanje regionalne saradnje pod okriljem Berlinskog Procesu. Za razliku od mini-Šengena, CRM uključuje mehanizme koordinacije i monitorisanja (praćenja) sa jasnim linijama komunikacije, koji će se sprovesti u saradnji sa već postojećim regionalnim i međunarodnim strukturama. Prema smernicama, "Sekretarijati RCC-a i CEFTA će biti vodeće regionalne organizacije koje će olakšati sprovođenje Akcionog Plana."²³

CRM funkcioniše u tandemu sa EU i nudi bližu regionalnu ekonomsku integraciju, približavajući Zapadni Balkan na tržištu EU. Prema Izjavi Lidera Zapadnog Balkana o CRM, pojačana tržišna integracija šest zemalja Zapadnog Balkana bi mogla doneti regionu dodatnih 6,7% BDP-a.²⁴ Pored ekonomskog porasta i koristi, Paket Proširenja 2020. je potvrdio podršku za bližu regionalnu ekonomsku integraciju.²⁵

Onda se postavlja pitanje da li postoji potreba da se paralelno vode dve inicijative sa preklapajućim ciljevima. Bilo bi korisno za zemlje Zapadnog Balkana da svoju energiju preusmere na CRM, koji ima predanost svih vlada Zapadnog Balkana i podršku EU.

²²Veće za Regionalnu Saradnju, "[Zajedničko Regionalno Tržište](#)."

²³Veće za Regionalnu Saradnju, "[Više-godišnji Akcioni Plan za Regionalno Ekonomsko Područje na Zapadnom Balkanu – Mapa](#)," 2020.

²⁴Veće za Regionalnu Saradnju, "[Deklaracija Lidera Zapadnog Balkana o Zajedničkom Regionalnom Tržištu](#)," 9. novembar 2020.

²⁵Evropska Komisija, "[Ekonomski i Investicioni Plan za Zapadni Balkan](#)," Komunikacija od Komisije prema Evropskom Parlamentu, Veću, Evropskom Ekonomskom i Socijalnom Komitetu i Komitetu Regiona, 6. oktobar 2020.

Put ka budućnosti: Pet osnovnih pitanja

Mini-Šengen se suočava sa pet osnovnih pitanja koja se moraju uputiti (adresirati). Prvo temeljno pitanje je njeno ime. Mini-Šengen ne oponaša Šengensko područje ili njegove kriterije. Šengenska Zona se odnosi na Evropske zemlje koje su službeno ukinule sve pasoše i druge vrste granične kontrole na međusobnim granicama. Drugim rečima, odnosi se samo na slobodno kretanje ljudi. Mini-Šengen, sa druge strane, uključuje tri druge slobode, što izabiranje imena dovodi u zabludu.

Drugo pitanje se vrti oko simbolike. U deklaraciji o mini-Šengenu, navedene su četiri osnovne slobode, sa slobodom kretanje ljudi kronološki stavljena zadnja na listi. Lista sa četiri slobode daje utisak da su biznis (poslovanje) i trgovina glavni prioriteti. Ovo je problematično za Kosovo, čiji se građani bore sa osećajem ograničenosti i imaju mnogo poteškoća u dobijanju viza za putovanje u inostranstvo.

Treće pitanje u vezi sa mini-Šengenom je prilično nesretan trenutak. Preko političke nestabilnosti, mini-Šengen je počeo dolaziti u život (oživljavati) kada je roman pandemija COVID-19 zahvatila region. Pandemija je ozbiljno uticala na ekonomije Zapadnog Balkana i otežala je ljudima da putuju. Zbog toga, mini-Šengen se zaustavio i nikakvi drugi sastanci se nisu održali jer su države imale prioritet u upravljanju pandemijom i suočavanju sa ekonomskim poteškoćama.

Četvrto pitanje se bavi sa sponzorima inicijative. Činjenica da je mini-Šengen predstavljen u Novom Sadu, u Srbiji, čiji je domaćin bio Predsednik Aleksandar Vučić stvorila je sumnju da inicijativa je sponzorisana od njega u svrhu dominiranja regiona.

Vučičevo upravljanje je postalo sve autoritarnije. Srbija je trenutno bez političke opozicije i većinom je pod političkom kontrolom Predsednika Vučića koji je uspeo da potisne medije i sruši demokratske standarde Srbije. U vezi sa tim, regionalne inicijative koje se guraju napred od lidera i vlada koje su više autoritarne nego demokratske, obično se slede sa skepticizmom i pesimizmom, što rezultira sa poteškoćama u sprovođenju.

Peto i najvažnije pitanje je nedostatak posvećenosti i mehanizama. Mini-Šengen izgleda kao jedna ideja u sendviču između CEFTA i CRM-a. Nije uspela da razlikuje sebe između ove dve i ima mnogo preklapajućih ciljeva. Štaviše, nedostaju joj mehanizmi za koordinaciju i sprovođenje i pati od nedostatka političke i finansijske podrške od EU. Aranžmani mini-Šengenske inicijative još nisu operativni i njena budućnost nije sigurna. Takva velika zbunjenost i pitanja su doprineli nedostatku posvećenosti i pesimizma iz Crne Gore i Bosne i Hercegovine.

Završetak

Mini-Šengen nije uspeo osigurati posvećenost od svih zemalja zapadnog Balkana i nedostaje mu strategija, mehanizmi koordinacije i sprovođenje. Inicijativa nastavlja da deluje paralelno sa CRM-om, koji je više obuhvatniji, inkluzivniji i šta je najvažnije ima podršku EU i svih zemalja Zapadnog Balkana.

Na pozitivnu belešku, mini-Šengen je privukao potrebnu pažnju od zemalja Zapadnog Balkana. CEFTA i Berlinski Proces nikada nisu imali potrebnu pažnju, dok je mini-Šengen doveo pitanje regionalne saradnje nazad u javni diskurs.²⁶ Činjenica da je to najavljeno u Novom Sadu, pod pokroviteljstvom Predsednika Vučića, provociralo je debatu.

Na Zapadnom Balkanu svaka regionalna inicijativa mora imati odobrenje i saradnju šest zemalja. Zapadni Balkan je mali region sa stanovništvom i teritorijom sličan Rumuniji, dok je njegov BDP (GDP) blizak Slovačkoj. Stoga, da bi regionalne inicijative bile efikasne, svaka zemlja mora međusobno saradivati. U tom pravcu, mini-Šengen će biti apsorbiran kao šira struktura unutar CRM-a.

²⁶ Informacije iz intervjua.

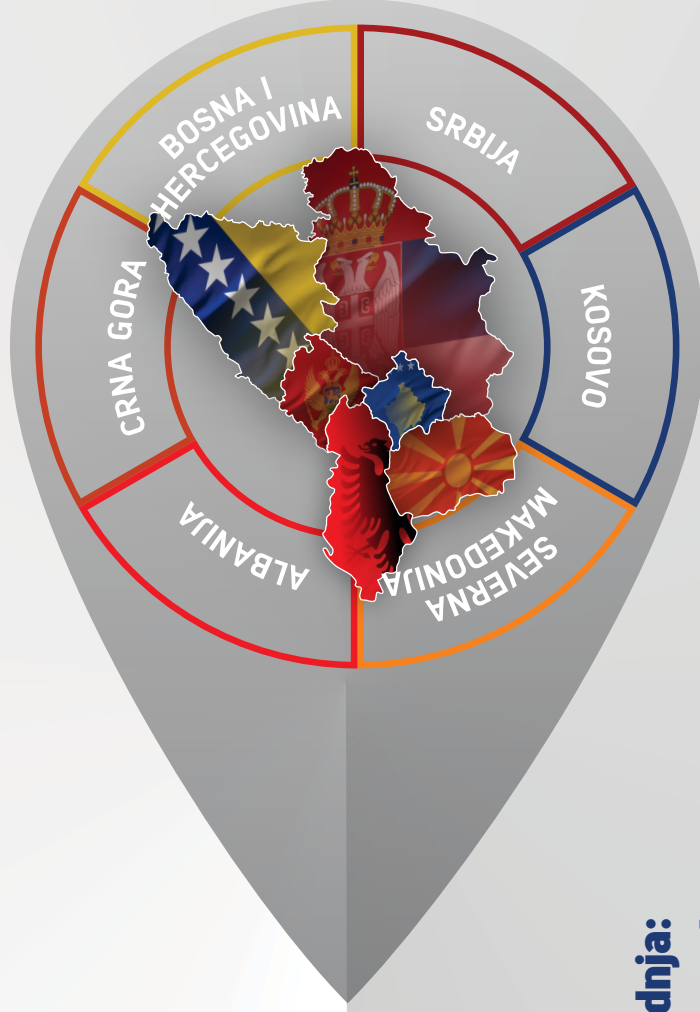
Institut Demokratija za razvoj (D4D) je osnovana u aprilu 2010. godine od grupe analitičara koji su se sve više brinuli da je vežba izgradnje-države zanemarila demokratiju.

Vizija D4D-a jeste promocija aktivnog i obrazovanog građanstva koje u potpunosti učestvuju u javnom prostoru i koristi javnu arenu zastupanja i donošenja odluka kako bi razmotrila i izgradila konsenzus oko raspodele resursa koja je efikasna, pametna, dugo-ročna i koja donosi pravedan razvoj.

D4D utiče na određenu politiku, promoviše među-sektorski pristup za rešavanje problema, i bavi se sa institucionalnom rutinom donošenja-odluka preporučujući postepena poboljšanja i deluje sa maksimalnom efikasnošću kako bi u potpunosti promovisala stabilizaciju i demokratski razvoj Kosova.

Za više informacija o aktivnostima D4D, molimo vas posetite našu ueb stranicu: www.d4d-ks.org

**Mini-Šengen i
Regionalna Saradnja:
Šest zemlje su potrebne
za saradnju na Zapadnom
Balkanu**

**Mini-Šengen i
Regionalna Saradnja:
Šest zemlje su potrebne
za saradnju na Zapadnom
Balkanu**